S.S. ABDULLAYEV

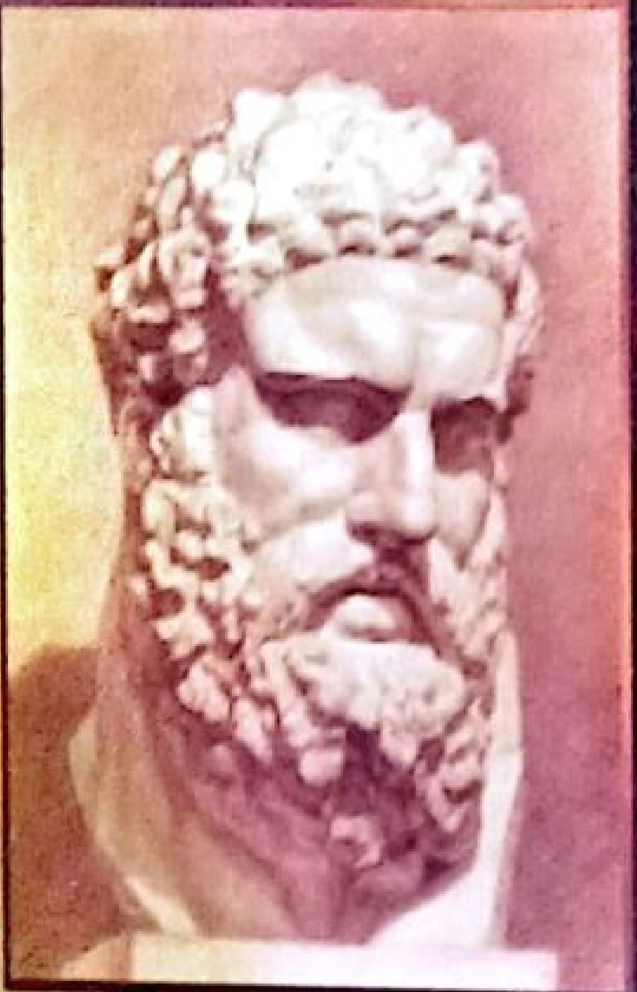

QALAMTASVIR

O‘quv qo‘llanma

Сканировано с CamScanner

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

S.S. ABDULLAYEV

QALAMTASVIR

O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, Fan va Innovatsiyalar vazirligi tomonidan 5110800 - “Tasviriy san’at va muhandislik rafikasi” ta’lim yo‘nalishi talabalari uchun o‘quv qo‘llanma sifatida tavsiya etilgan

“Durdona” nashriyoti
Buxoro – 2023

Сканировано с CamScanner

UO'K 741(075.8)
85.14ya73
A 15
Abdullayev, S.S.
Qalamtasvir [Matn] : o'quv qo'llanma / S.S. Abdullayev .-Buxoro: "Sadriddin Salim Buxoriy" Durdona, 2023.-108 b.

KBK 85.14ya73

Mazkur o'quv qo'llanma 5110800 - Tasviriy san'at va muhandislik grafikasi ta'lim yo'nalishi talabalari uchun "Qalamtasvir" fan dasturi asosida tayyorlangan. O'quv qo'llanma ta'limning muhim bo'limi - "Qalamtasvir" fanining nazariy hamda amaliy asoslari bilan chuqur tanishtiradi. U olib boriladigan mashg'ulotlarning mavzusi va mazmunini to'liq o'z ichiga qamrab olgan. Qo'llanmada qalamtasvirda tasvirlashning qonunlari, tasvirlash qoidalarini chuqur o'rganish ko'zda tutilgan. Dastur asosida rejalashtirilgan dars soatlari bo'yicha amaliy ishlar vazifalari oddiydan murakkabga qarab tamoyili tarzida ishlanmasi ishlab chiqilgan hamda foydalanish uchun mahalliy va xorij adabiyotlari berilgan. O'quv qo'llanmaning negizini chizma tasvir nazariyasi va o'qitish metodlari, turli shakllarni tasvirlash, ularning konstruktiv tuzilishi, tus munosabatlari, perspektiva qoidalari hamda murakkab shakllarini tasvirlash ketma – ketligi tashkil etadi.

Taqrizchilar:

D.Q. Mamatov – Buxoro davlat universiteti professori, PHD
I.I. Toshev – Buxoro muhandislik texnologiya instituti dotsenti

O'quv qo'llanma Buxoro davlat universitetining 2023-yil 6-maydagi 204-sonli buyrug'iga asosan nashr etishga ruxsat berildi. Ro'yxatga olish raqami 204-32.

ISBN 978-9943-9671-1-3

Сканировано с CamScanner

Данное учебное пособие написано в соответствии с типовой учебной программой «Рисунок» для направления бакалавриата 5110800 – Изобразительное искусство и инженерная графика. Пособие посвящено важному разделу обучения по рисунку. Основу учебного пособия составляют как теория рисунка, так и методы обучения и рекомендации по изображению различных форм: их конструктивное построение, тональные отношения, перспектива, последовательность изображения сложных форм.

This study guide is written in accordance with the standard curriculum "Drawing" for the direction of bachelor 5340100 – architecture. The manual is devoted to an important section of the training – the implementation of tasks and exercises for drawing. The basis of the training manual is both the theory of drawing, and teaching methods and recommendations on the image of various forms: their constructive construction, tonal relationships, perspective, sequence of images of complex forms.

Сканировано с CamScanner

KIRISH

Qalam tasvir fani badiiy ta'limda bo'lajak rassom – pedagog bo'yicha malakali mutaxassislarni tayyorlashda asosiy o'quv fanlardan biri bo'lib hisoblanadi. Qalam tasvir mustaqil o'quv predmeti sifatida borliqni haqqoniy tasvirlash, talabalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish, estetik did va ehtiyojlarini tarbiyalashda cheksiz imkoniyatlarga ega.

Qalamtasvir fanining ta'limdagi va kasbiy tayyorlashda o'rnini, o'quv fanining maqsad va vazifalarini aniq va ravshan belgilagan. Jumladan fan bo'yicha talabalarning bilim, qo'nikma va malakalariga qo'yidagi talablar qo'yilgan, ya'ni:

- qalamtasvir tasvir bilim asoslarini, buyuk usta rassomlar ijodini o'rganish;
- qalam tasvirda qo'llaniladigan turli uslublarni, tasvirlash qonuniyatlarni bilishi;
- mavjud voqelikni butun va qo'lami bilan idrok etish.

Shuni ta'qidlash joizki, qalam tasvir bo'lajak pedagog – rassom kasbiy tayyorgarligida alohida o'rin egallaydi. Qalam tasvir tasviriy san'at asosini tashkil etib, talabaga badiiy mahorat zaminini yaratadi. Qalam tasvir fanini chuqur o'rganish maqsadida talabalar ushbu fandan doimo mashq va topshiriqlarni bajarishi maqsadga muvofiq deb o'ylayman. Shuningdek qalamtasvir fanidan o'quv qo'llanma oldida qalam tasvir nazariy va amaliy "sirlari"ning qirralarini ochib berish, talabalarga kompozitsiyaning umumiy qoidalari, proporsiya munosabatlari, shakl, yorug' - soya, chiziqli perspektiva kabi qalam tasvir konuniyatlarini o'rgatish maqsad etib qo'yildi.

Qalamtasvir asoslarini o'rgatishda fan va uning maqsad – vazifalari, tasvirlashning asosiy qonun – qoidalari, natyurmortning kompozitsiyasi, kompozitsiya qonuniyatlari, o'quv natyurmortini ishlash metodikasi, xomaki chizmalar va qoralamalar, sifatli surat chizish tamoyillari, hajm chiqarish, kompozitsiya, antik davr haykallari (David, Venera, Sokrat), tirik odam bosh qismini tasvirlashni o'rganish (3ta rakursdan), inson yuz qismi yelka kismgacha (byust) tasvirlash xal etuvchi rolni o'ynaydi va bo'lajak rassom – pedagoglar uchun kerakli grafik ma'lumotlarga ega bo'ladi.

Сканировано с CamScanner

MUNDARIJA

Kirish 4
I bob. Qalamtasvir fanining tasvirlash asoslari va maqsad – vazifalari 7
Qalamtasvir fani va uni tasvirlash asoslari 7
Tasviriy san'atda chamalash uslubi 9
Buyumlarni tasvirlashda chizish ketma-ketligi 11
II bob. Har xil shakl va hajmga ega bo'lgan jismlarni tasvirlash 18
Natyurmort tushunchasi 18
Geometrik jismlar tasvirini tasvirlash 22
Gipsdan yasalgan rozetka tasvirini tasvirlash ketma - ketligi..........25
Naqshli rozetkani tasvirlash ketma – ketligi 28
Gipsdan yasalgan vaza tasvirini tasvirlash ketma - ketligi 30
Me'morlik bo'lagi – ionik kapitel tasvirini tasvirlash 32
III bob. Antik davr haykaltaroshligi namunalarini tasvirlash....35
David bosh qismi detallarini rasmini chizish 35
Kesik bosh tasvirini tasvirlash 39
Gipsdan yasalgan bosh rasmini tasvirlash 40
Gipsdan yasalgan niqob rasmini chizish 42
IV bob. Tirik odam bosh qismi va qomatini tasvirlash................45
Tirik odam portretini tasvirlash...45
Bosh qismining anatomik modelini tasvirlash 56
Odam bosh suyagini tasvirlash 59
Odam skeleti rasmini tasvirlash 67
Oyoq tavoni va qo'l panjalari rasmini tasvirlash 74
Inson qomatini tasvirlash 77
Xomaki chizmalar va qoralamalarni tasvirlash...............................79
Tayanch so'z va atamalar lug'ati 84
Asosiy va qo'shimcha adabiyotlar hamda axborot manbalari.....86
Talabalarga muallif tomonidan tavsiya etilgan, mustaqil bajarishga mo'ljallangan rasmlar 88

Сканировано с CamScanner

S.S. ABDULLAYEV

QALAMTASVIR

o'quv qo'llanma

Muharrir:	*A. Qalandarov*
Texnik muharrir:	*G. Samiyeva*
Musahhih:	*Sh. Qahhorov*
Sahifalovchi:	*M. Bafoyeva*

Nashriyot litsenziyasi AI № 178. 08.12.2010. Original-maketdan bosishga ruxsat etildi: 31.05.2023. Bichimi 60x84. Kegli 16 shponli. «Cambria» garn. Ofset bosma usulida bosildi. Ofset bosma qog'ozi. Bosma tobog'i 6,7.
Adadi 100. Buyurtma №279.

"Sadriddin Salim Buxoriy" MCHJ
"Durdona" nashriyoti: Buxoro shahri Muhammad Iqbol ko'chasi, 11-uy.
Bahosi kelishilgan narxda.

"Sadriddin Salim Buxoriy" MCHJ bosmaxonasida chop etildi.
Buxoro shahri Muhammad Iqbol ko'chasi, 11-uy. Tel.: 0(365) 221-26-45

Сканировано с CamScanner